

INHOUD

Voorwoord 9

Het schaakleven te Brussel 11

- De tweekampen tussen Michaëls en Laigle 13
- Het schaakleven in die tijd 34
- Een schaakkring te Brussel 37
- De tweekamp Michaëls–Deacon 40
- Na Michaëls 43
- De jaren zeventig 61
- De schaakautomaat in Brussel 63
- Correspondentieschaaktoernooien en de Kerchove 65
- Een nieuwe schaakkring te Brussel 78
- Eugène Pécher en de schaaktoernooien te Oostende in 1905, 1906 en 1907 89
- Frank Marshall tegen Belgische schakers 94

Biografie Philippe Joseph Michaëls 97

- Een militair 97
- Een kemphaan 112

Schaken in andere steden 129

- Antwerpen 129
- Gent 146
- Liège 151
- Brugge en Oostende 153

Damesschaak 159

- Mevrouw Bonnefin 159
- Barones Greindl 163

Probleemschaak 167

- Peter Auguste d'Orville 167
- Alfred Stiennon 171
- Raymond Gevers 171

Lijst van de afbeeldingen 207

Literatuurlijst 211

Namenregister 213

Van Laigle vernemen we nog weinig. In de *Deutsche Schachzeitung*⁽²⁴⁾ van november 1853 verschijnt nog een tweezet van zijn hand. *La Régence* van 15 augustus 1856 weet te melden dat Laigle, van Valenciennes, enkele dagen te Parijs zal doorbrengen⁽²⁵⁾. *La Stratégie* van 15 maart 1874 vermeldt het overlijden op 19 februari 1874 te Douai van de minzame François-Casimir Laigle. De begrafenis was te Valenciennes. Zijn geboortedatum of leeftijd worden spijtig genoeg niet vermeld.

	I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Michaëls	o	1	o	o	1	½	o	1	o	1	o	1	1	1	7
Laigle	1	o	1	1	o	½	1	o	1	o	1	o	o	o	6

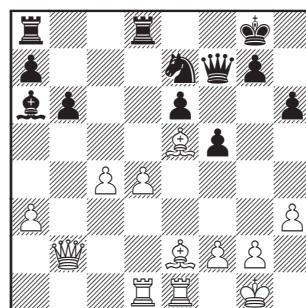
1. François Casimir Laigle – Philippe Michaëls

Match (1), Brussel, 9 juni 1845 [D06]

Le Palamède, 1845, p. 251. Annotaties van Calvi.

1.d4 d5 2.c4 c5 3.cxd5 ♖xd5 4.e3 cxd4 5.♘c3 ♖d7 (Sluit ♘c8 in, beter was 5...♖d8.) 6.exd4 e6 7.♘f3 ♘b4 8.a3 ♘xc3+ 9.bxc3 ♘e7 10.♘e5 (Beter is 10.♘d3.) 10...♖d5 11.c4 ♖e4+ 12.♘e3 f6 13.♘f3 o-o 14.♘d3 ♖g4 15.o-o f5 16.h3 ♖h5 (Deze partij is een voorbeeld dat de dame niet te vroeg in het spel mag gebracht worden. Wit wint enkele tempi en krijgt mooi spel.) 17.♘f4 ♘bc6 18.♘e2 ♘d8 19.♖d2 b6 20.♖b2 ♘a6 21.♖fe1 h6 22.♖ad1 ♖f7 23.♘e5 ♘xe5 24.♘xe5 (zie diagram) 24...♘g6 (Met deze zet verliest Zwart de partij onmiddellijk.) 25.f4 (Direct 25.♘h5! had Zwart's paard gepend.) 25...♘b7 26.♘h5 ♔h7 27.♖e3 ♖d7 28.♘xg6+ ♔h8 (28...♔xg6 29.♖g3+ ♔h7 30.♖xg7+) 29.♖g3 ♖g8 (Een zwakke zet.) 30.d5 (Beter was 30.♖e2 met de bedoeling de dame naar h5 te brengen.) 30...exd5 31.♘xf5 ♖xf5 32.cxd5 ♖ad8 33.d6 ♖d7 34.♖c3 ♘e4 35.♖dc1 ♔h7 36.♖c7 ♘d5 37.♖xd7 ♖xd7 38.♖c7 ♖f5 39.♘xg7 ♘f7 40.♘e5 h5 41.♔h2 ♔h6 42.♖d2 ♘e6 43.d7 ♖d8 44.♖xa7 ♖xd7 45.♖xd7 ♘xd7 46.♖d6+ ♖e6 47.♖f8+ ♔g6 48.♖g7+ (48.f5+ had sneller gewonnen.) 48...♔f5 49.♖h7+ ♖g6 50.g4+ hxg4 51.hxg4+ ♔xg4 52.♖h3# 1-o

Stand: Laigle–Michaëls 1-o

²⁴ Tot 1859 heette het tijdschrift eigenlijk *Schachzeitung der Berliner Schachgesellschaft*. Van 1860 tot 1871 was de naam *Schachzeitung gegründet von der Berliner Schachgesellschaft*. Pas vanaf 1872 werd de naam *Deutsche Schachzeitung* (D.S.Z.).

²⁵ *La Régence*, 1856, p. 254.

Gent

Afb. 68 – Standbeeld
Metdepenningen

Reeds in 1838 schreef George Walker in zijn *Philidorian* over Mettepenning (sic), advocaat, als liefhebber van het schaakspel te Gent. Het betreft Hyppolite Metdepenningen, vrijmetselaar en orangist, die we al tegenkwamen in het hoofdstuk Michaëls. Zijn standbeeld prijkt vandaag nog steeds voor het gerechtshof te Gent. Hij was de zoon van een Antwerpenaar die zich in Gent als koopman had gevestigd. Zoonlief werd de eerste doctor in de rechten die afstudeerde aan de nieuwe universiteit van Gent⁽¹⁸⁵⁾.

Tijdens de tweekamp Michaëls–Laigle in 1845 maakt de Saint-Amant van zijn aanwezigheid in België gebruik om, waarschijnlijk op donderdagavond 12 juni 1845⁽¹⁸⁶⁾, een bezoek te brengen aan de nog steeds bestaande *Cercle La Concorde* te Gent, een ontspanningsoord voor de Franstalige bourgeoisie van eerder liberale strekking met een lokaal op de Kouter. Deze vereniging was in 1809 officieel ontstaan⁽¹⁸⁷⁾ met geen ander doel ingericht dan om harer leden uitspanning te verschaffen, 't zij aan de drinktafel, 't zij aan het spel of de leeskamer. *La Concorde* was geabonneerd op *Le Palamède*, later op *La Stratégie*. De Saint-Amant noemt als spelers Goldsmid, die nog lid was geweest van de schaakclub van Londen, en de iets minder sterke Pendrill. Ook vindt hij het jammer dat hij professor Muck (of Mock) niet kon ontmoeten. Drie jaar eerder, 1842, vinden we een Mozes Asher Goldsmid te Gent als voorzitter van de Raad van Bestuur van een toen nieuw opgerichte *Banque des Flandres*.

In Gent is er niet alleen *Le Cercle de la Concorde* waar bordspelen gespeeld worden.

Er is ook een damclub. In 1853 richt deze op zondag 5 april een wedstrijd in voor zowel inwoners van de stad als vreemden⁽¹⁸⁸⁾. De club speelt in het *Hôtel d'Allemagne* op de Korenmarkt. Er zijn in totaal 25 deelnemers uit Brussel, Gent, Antwerpen, Brugge, Kortrijk, Ieper, Waver en Deinze. Het toernooi begint zondag om

¹⁸⁵ Zie artikel geertvandamme.blogspot.com: *Gandavum, Online tijdschrift m.b.t. de Gentse stadsgeschiedenis*. Metdepenningen studeerde af op negentienjarige leeftijd op 19 juni 1818.

¹⁸⁶ *La Stratégie*, p. 300: de Saint-Amant vermeldt dat hij niet aanwezig is tijdens de twaalfde partij, die op 12 juni 's avonds werd gespeeld.

¹⁸⁷ De Potter, *Gent van den oudsten tijd tot heden. 1883–1901. Deel 4*, pp. 402–404 geciteerd in *Gandavum. Online tijdschrift m.b.t. de Gentse stadsgeschiedenis*.

¹⁸⁸ *Journal de la Belgique*, 23 maart 1853.

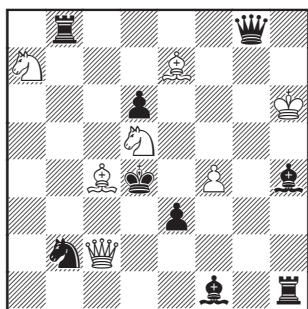

Afb. 84 – August(e) d'Orville

W. Tümmel te Neurenberg, maar uitgegeven door *Le Palamède* te Parijs. In het boekje, dat geen enkel diagram bevat en dus goedkoop was, geeft d'Orville geen verdere toelichting. In het septembernummer 1842 van *Le Palamède* meldt de Saint-Amant dat de boekjes nog niet in Parijs zijn aangekomen⁽²⁴³⁾. In het volgende nummer⁽²⁴⁴⁾ lezen we een lovende kritiek maar ook de mededeling dat de nog resterende voorraad vrij klein is. De Saint-Amant heeft het over "la souplesse, l'ingéniosité en le talent varié de cet aimable

²⁴³ *Le Palamède*, 15 september 1842, p. 129.

²⁴⁴ *Le Palamède*, 15 oktober 1842, p. 155.

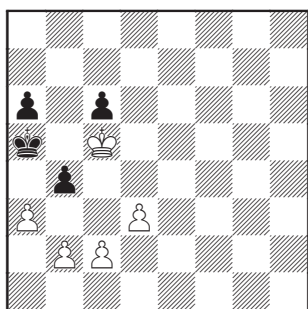

#6

(13) d'Orville

Le Palamède, 1837, p. 158, no. 28. *d'Orville*, 1842, no. 157. Mat in 6 zetten.

1. ♖c6+ ♔c5 2. ♕e2+ ♚d5 (2... ♘c4 3. ♙×c4#) 3. ♕f3+ ♔e6
4. ♙f5+ ♚×f5 5. ♘d4+ ♚×f4 6. ♕×d6#

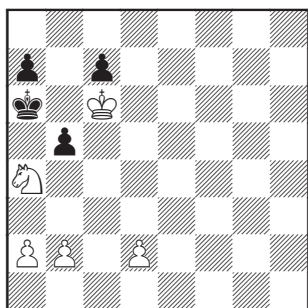

#6

(14) d'Orville

Le Palamède, 1837, p. 159, no. 29. *d'Orville*, 1842, no. 166. Mat in 6 zetten.

1. a×b4+ ♔a4 2. d4 a5 3. b5 c×b5 4. d5 b4 5. ♔c4 b3 6. c×b3#

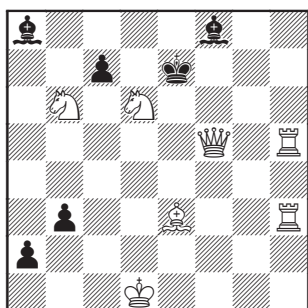
#7

(15) d'Orville

Le Palamède, 1837, p. 159, no. 30. *d'Orville*, 1842, no. 179. Mat in 7 zetten.

1. b4 b×a4 2. b5+ ♔a5 3. a3 a6 4. b6 c×b6 5. d3/d4 b5 6. ♔c5 b4
7. a×b4#

Zie ook no. 87.

Z#8 (C-)

(16) d'Orville

Le Palamède, 1837, p. 160, no. 31. *d'Orville*, 1842, no. 233. Zelfmat in 8 zetten.

1. ♕g5+ ♔×d6 2. ♙f6+ ♔c5 3. ♕e3+ ♔b4 4. ♕d2+ ♔a3 5. ♕c1+ ♔b4 6. ♖×b3+ ♔×b3 7. ♖b5+ ♕b4 8. ♙f3+ ♕×f3#

- Garibaldi 77
 Gendebien, Alexandre 102, 104-107, 116
 Gerard 152
 Gevers, Isabelle 140, 172
 Gevers, Max 172
 Gevers, Raymond 140-141, 171-174, 202-205
 Geysen, J. 141-144
 Gijsen, J. — zie Geysen
 Geoffroy-Dausay, A. — zie Goetz
 Goethals, ridder E. 144
 Goetz, Alphonse 80-81
 Goldhagen, Carl Ludwig 138
 Goldsmid, Mozes Asher 146
 Goossens, Felix 134
 Goudsmit, H. 143-144
 Gourwitsch 141
 Gouwentak, H. 79
 Gouwentak, J. 79
 Greindl, baron Arthur 164
 Greindl, baron Charles 165
 Greindl, barones — zie Creed
 Grondijs, Harrie 10, 61,
 Guillerez, Achille-François [of François]
 122-123
 Gunsberg, Isidor 64, 88, 92-93
 Gunsberg, mevrouw 159
 Guyot, F.L. 134

 Henriquez, J. 82-83
 Herring, mevrouw F.D. 164
 Heydebrand, Tassilo von der und der Lasa —
 zie Lasa
 Hoeven, Elias jonkheer van der — zie Van
 der Hoeven
 Hoffer, Leopold 62-63, 92
 Hooke, Miss Alice E. 161
 Horowitz, H. 141-143
Hotel Cecil – London 160
Hôtel Continental – Brussel 78
Hotel d'Allemagne 146
Hotel du Cerf 148-149
Hôtel du Commerce 16
Hotel du Paysan 148
Hôtel Fontaine – Oostende 154
 Hugo, Victor 11
 Huyttens de Terbecq, Ernest 152

 Jacobs 136
 Janowski, David 79-83, 86-87, 89, 94, 157
 Janssens, Franciscus Godfrey 137
 Jaspin 117-120
 Jottrand, Lucien 115-116, 120-122
 Journoud, P. 61, 171
 Jukes, Robert 154

 Kaiman 121
 Kalckhoff, J. 143-144
 Kann, Max 74-75
 Karmel, Max 141
 Kats, Jacob 114, 122
 Kats, Jan Baptist 114
 Kennedy, Captain Hugh Alexander 37
 Kent, W. 45
 Kessels, luitenant Herman 122
 Kessels, majoor J. 124
 Kieseritzky, Lionel 14, 22, 35, 136
 Klop, A. 142, 144
 Knuckenberg 63
 Kohtz, Johannes 167
 Koltanowski, Georges 10, 141
 Königs 141
 Koob, A. 152
 Kostić, Boris 144-145

 Lahure 113
 Laigle, François-Casimir 13-14, 16-19, 21-34,
 124, 146
 Laroche, dr. 36
 Laroque, Ferdinand 63
 Lasa, von der 44, 46-50, 53-57, 59-61
 Lasker, Emanuel 81, 93-94, 139
 Le Grelle 136
Le Journal d'Anvers 140
Le Monde illustré 45, 65, 68-71, 75, 171, 198-
 199, 201
Le Propagateur 133
 Leakey, M. 151
 Lebeau, Joseph 13, 104
 Lebrun, Luitenant N. 141
l'Échiquier – Beiroet 89
l'Échiquier du Nord 79
l'Échiquier Oriental 88
L'Echo de la Frontière 16, 18